

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARENGUPROGRAMM¹

Martin Hallik

Rahastamine

Finantsiliselt edukas juhtimine saab toimuda eelkõige finantsdistsipliinist rangelt kinni pidades ning ülikooliväliseid finantse kaasates. Selleks tuleks senisest oluliselt enam kaasata erakapitali. Eelkõige tuleks tulevikus virgutada annetama raamatukogule nii TÜ vilistlasi kui Tartu Ülikooli kõrgelt hindavaid inimesi Eestis ja väljaspool. Terve rida välis-eesti ja baltisaksa, rohkem või vähem akadeemilisi inimesi oleks huvitatud oma mälestuse jäädvustamisest erinevas mahus ja vormis, mida tuleks raamatukogu baasil ka võimaldada ja aktiivselt välja pakkuda. Pidades silmas TÜ Sihtasutuse kogemusi, peaks tõenäoline annetuste maht aktiivse tegevuse korral olema vägagi märkimisväärne. Võimaliku sissetuleku saaks suunata raamatukogu infrastruktuuri parendamisse.

Raamatukogu peaks võimaldama ka tavakodanikule laenata raamatuid koju mõõduka tasu eest või saavutama kokkuleppe riigiga avaliku teenuse eest tasumise osas. Võlgnevuste tekkimisel tuleks raamatukogul kasutada inkassofirma teenuseid.

Raamatukogu teadustöö finantseerimisse tuleb kaasata senisest enam välismaist teadusraha.

Raamatukogu finantseerimisel peaks tulevikus võimaluse korral arvesse võtma teaduskondade erinevaid vajadusi raamatukogu teenuste järgi. Samuti tuleks kaaluda erinevate EL fondide rahastuse taotlemist.

¹ Esitatud konkursikomisjonile kandideerimisel TÜ Raamatukogu direktori ametikohale.

Komplekteerimine ja teenused

Raamatukogu teavikute komplekteerimine ja teenuste juurutamine peab maksimaalselt toetama õppe- ja teadustööd, lähtudes finantsilise tasuvuse printsiibist. Monograafiate ostmisel anda eelisjärjekord õppetöös kasutatavale seminarikirjandusele, pidades silmas aine positsiooni õppekavas ning seni selle raames välja antud ainepunkte. Taoline lähenemine võimaldaks kasutada raamatukogu finantse võimalikult eesmärgipäraselt ning toetaks õppetööd just seminaride osakaalu suurendamise aspektist, mis on juba pikka aega olnud ülikooli prioriteet.

Teaduskirjanduse kättesaadavuse parendamiseks tuleb realselt üle ülikooli toimima panna grand-rahade eest ostetud monograafiate, ajakirjade ja teiste teavikute kättesaadavus õppetooli või instituudi baasil, st et need oleksid kajastatud ESTER-is ning teavikut oleks võimalik laenutada kas osakonnast, instituudist või pearaamatukogust, vastavalt sellele, kuhu ta ametlikult on deponeeritud. Seni toimib see süsteem ülikoolis vaid osaliselt. Panna senisest veelgi enam rõhku elektrooniliste andmebaaside kasutusõiguste sisseostmisele ning viia kiirendatud korras lõpule kaartkataloogide retrokonversioon. See on eriti vajalik selleks, et raamatukogu kliendid saaks oma toimingud teha maksimaalselt elektroonilises keskkonnas, võimaldades nii pikas perspektiivis kokku hoida raamatukogu töötajate aja- ja palgakulu.

Teenuste hulga laiendamine siduda kindla nõudluse ja finantsilise kasuga raamatukogule. Näiteks juurutada raamatute laenutuste registreerimise elektrooniline süsteem, mis töötab väga edukalt paljudes maailma raamatukogudes. See võimaldab avakogude raamatuid laenutada ka siis, kui laenuslett on suletud. Laenusletti avatuse aega võib seega mõnevõrra piirata ning kokku hoida tööjõukulu. Veel võiks sisse viia kullerteenuse. Uurijale oleks väga mugav kui toimuks teavikute, teavikutest tehtud koopiate jms kohalekanne instituuti-osakonda raamatukogu poolt. See võimaldab uurijatel kokku hoida palju aega, keskenduda uurimistöele ning raamatukogu teeniks sellelt teenuselt mõõdukalt kasvavat kasumit.

Võimalikult rohkem ruume tuleks anda avalikku kasutusse ning suurendada seeläbi ka avariikulitel olevate teavikute hulka. Infotehnoloogia riistvara uuendamiseks võimalikult soodsatel tingimustel tuleks senisest aktiivsemat koostööd teha nii eraettevõtjate kui annetajatega.

Selgitada välja monograafiate jt teavikute nimestik, mida on möödapääsmatult vaja hankida selleks, et täita ülikooli kehtiva arengukava punkti 47, mille järgi tuleb likvideerida puudujääk humanitaarvaldkonna teaduskirjan-

duse osas ning asuda otsima kõige kokkuhoidlikumat võimalust nende trükiste hankimiseks.

Personal

Raamatukogu edukaks juhtimiseks on vajalik personali motiveeritus, kindlustunne ja koostöö. Raamatukogu juhtimine saab edukalt toimuda info aktiivse liikumise korral. Raamatukogu juhtkond jagab oma tulevikunägemusi ja arenguideid kogu kollektiiviga, kellelt saadud tagasisidet võetakse võimaluste piires maksimaalselt arvesse ning andes mitteamvestatud ettepanekute tegijatele teada, miks nende ideed ei olnud võimalik rakendada.

Juhtimisse kaasamine ja tagasiside tekitavad efektiivseks tööks vajaliku õhusitu. Lõplikult on vaja välja töötada ametite vastavusnõuded ning juurutada personali arenduspõhimõtted. Senisest enam tuleb kaasata raha väljastpoolt ülikooli raamatukogu spetsialistide koolitamiseks välismaal. Eesmärgiks peaks olema kõigile võtmespetsialistidele, kelle töö tulemusel kasvab raamatukogu konkurentsivõime, vähemalt üks koolitus või stažeerimine välismaa teadusraamatukogus kord viie aasta kohta. Erinevate fondide ja stipendiumite toel on see plaan teostatav. Raamatukogu pakuks organisatoorset abi ja koolitust projektkirjutamise edendamiseks. Väliskogemus saaks pikas perspektiivis raamatukogu võtmespetsialisti ameti jaoks vajalikuks nõudeks.

Töötajate kasulike initsiativide motiveerimiseks tuleb kehtestada läbi paistev premiaalsüsteem. Iga idee eest, mis on otsesel või kaudsel moel kasulik või suurendab oluliselt lugejate rahulolu, saab algataja preemia tingimisel, et idee rakendatakse ellu.

2. mail 2005